

EU:s regler om statligt stöd

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

Innehåll

1	Vad avses med statligt stöd?	3
2	Kontrollen och godtagbarheten av statligt stöd	5
	Stöd enligt gruppundantagsförordningen är föremål för efterhandskontroll	6
	Stöd av mindre betydelse, dvs. de minimis-stöd, omfattas inte av anmälningsförfarandet	8
3	Företagens rättsskydd	11
4	Arbets- och näringsministeriets roll i statsstödsärenden	13
5	Ytterligare information om EU:s regler om statligt stöd	15

1 Vad avses med statligt stöd?

Enligt Europeiska unionens rätt är statligt stöd för företagsverksamheten i princip förbjudet. Offentligt stöd som beviljas ett företag kan ge företaget fördel jämfört med andra konkurrerande företag, vilket kan ha en snedvridande effekt på marknadens funktion och konkurrensen på EU:s inre marknad.

”Om inte annat föreskrivs i fördragen, är stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrider konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, oförenligt med den inre marknaden i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna.”

- Artikel 107.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget)

Företagsverksamheten kan dock stödas inom ramen för EU:s regler om statligt stöd. Statligt stöd kan vara förenligt med EU:s inre marknad, om stödet bidrar till den allmänna ekonomiska utvecklingen och till uppnåendet av de mål som fastställts i EUF-fördraget (artiklarna 107.2 och 107.3). Europeiska kommissionen har utfärdat detaljerade regler om vilket slags statligt stöd som är tillåtet. I Finland beviljas statligt stöd av t.ex. Tekes, Finnvera, NTM-centralerna, landskapsförbunden samt av kommuner och samkommuner.

EU:s regler om statligt stöd omfattar åtgärder genom vilka offentliga sektorn beviljar företag selektiv ekonomisk förmån utan vederlag. Det finns många olika former av statligt stöd. Statligt stöd kan vara t.ex. understöd, lån som är förmånligare än marknadspriset, garanti, kapitalinvestering eller kapitalisering på icke marknadsvillkor, skattelättnad, hyra eller försäljningspris på en fastighet eller ett markområde som är lägre än marknadspriset. Statligt stöd är däremot inte exempelvis allmänna åtgärder som riktar sig till alla företag (bl.a. inom beskattningen) eller användningen av offentliga medel på marknadsvillkor, t.ex. lån eller kapitalinvestering på liknande villkor som privata långivare eller placerare ger (s.k. principen om marknadsekonomiska aktörer).

I de regler, anvisningar och beslut som Europeiska kommissionen utfärdat samt i EU-domstolarnas rättspraxis har det definierats närmare vilka åtgärder som utgör statligt stöd och på vilket sätt stödbeloppet räknas.

Kriterierna för statligt stöd

- Offentliga medel kanaliseras till företag/ekonomisk verksamhet.
- Det är fråga om en selektiv förmån, dvs. stödet riktas endast till ett visst företag eller vissa företag (t.ex. en viss sektor inom industrin eller ett visst område).
- Åtgärden snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen
- Åtgärden påverkar handeln mellan medlemsstaterna

EU:s regler om statligt stöd tillämpas om alla ovan nämnda kriterier uppfylls samtidigt.

Enligt EU-rätten är samtliga enheter som bedriver ekonomisk verksamhet företag oberoende av deras juridiska form eller finansieringssätt. Som ekonomisk verksamhet betraktas all verksamhet som går ut på att varor och tjänster erbjuds på en marknad. EU:s regler om statligt stöd omfattar således såväl offentliga företag som privatföretag, och exempelvis allmännyttiga sammanslutningar när dessa bedriver ekonomisk verksamhet. Också det huruvida företaget har ett vinstsyfte eller inte saknar betydelse. I praktiken ska frågan om stödmottagaren bedriver ekonomisk verksamhet eller inte alltid bedömas från fall till fall.

Som ekonomisk verksamhet betraktas all verksamhet som går ut på att varor och tjänster erbjuds på en marknad. EU:s regler om statligt stöd omfattar således såväl offentliga företag som privatföretag, och exempelvis allmännyttiga sammanslutningar när dessa bedriver ekonomisk verksamhet.

2 Kontrollen och godtagbarheten av statligt stöd

EU-kommissionen svarar för kontrollen i enlighet med EU:s regler om statligt stöd. Europeiska unionens råd och kommission har utfärdat detaljerade regler om det statliga stödets förenlighet med den inre marknaden och om förfarandena för kontroll av statligt stöd. Syftet med kontrollen av statligt stöd är att garantera lika verksamhetsbetingelser för företag i olika EU-medlemsstater och att minimera medlemsstaternas ömsesidiga konkurrens med statligt stöd. Tyngdpunkten i kontrollen ligger på sådant stöd som har den mest snedvridande effekten på funktionen av och konkurrensen på den inre marknaden.

Det ankommer på den myndighet som beviljar stöd att bedöma huruvida en åtgärd inbegriper stöd som är statligt stöd enligt EU:s regler. Om det är fråga om statligt stöd ska myndigheten, innan stödet genomförs, utreda huruvida stödet är godtagbart och vid behov följa det anmälningsförfarande som är tillämpligt på åtgärden i fråga. I praktiken, särskilt om det är fråga om komplicerade stödordningar och stora enskilda stöd, ska myndigheten via arbets- och näringsministeriet göra en förhandsanmälan om stödet till kommissionen (artikel 108.3 i EUF-fördraget). Sådant stöd som ska förhandsanmälas får inte genomföras förrän kommissionen har godkänt det.

I den allmänna gruppundantagsförordningen (kommissionens förordning (EU) nr 651/2014) fastställs vilka slags stöd och vilka stödordningar som i princip är godtagbara och förutsätter inte förhandsanmälan eller kommissionens godkännande på förhand. På basis av den allmänna de minimis-förordningen (kommissionens förordning (EU) nr 1407/2013) omfattas dessutom små stöd som är av mindre betydelse inte alls av anmälningsförfarandet.

När det gäller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (s.k. SGEI-tjänster, Services of General Economic Interest) har det definierats separat när den ersättning som betalas till ett företag för utförandet av vissa

tjänster inte behöver anmälas på förhand till kommissionen (kommissionens beslut 2012/21/EU och kommissionens förordning (EU) nr 360/2012). Jord- och skogsbruket och fiskerinäringen omfattas av egna särskilda regler om statligt stöd, såsom gruppundantagsförordningen och de minimis-förordningarna.

I syfte att öka insynen i statligt stöd kommer ett sammandrag av uppgifter om sådant stöd som överskrider 500 000 euro som beviljats företag att publiceras senast från och med den 1 juli 2016 på varje medlemsstats centrala webbplats för statligt stöd.

Stöd enligt gruppundantagsförordningen är föremål för efterhandskontroll

En stor grupp statliga stöd har befriats från förhandsanmälan till kommissionen med stöd av den allmänna gruppundantagsförordningen. Gruppundantagsförordningen omfattar stödordningar och stöd vars fördelar i princip uppskattas överskrida de nackdelar som den eventuella snedvridningen av konkurrensen på den inre marknaden medför. Med statligt stöd som är förenligt med gruppundantagsförordningen främjas den ekonomiska tillväxten, sysselsättningen och andra gemensamma mål.

Gruppundantagsförordningen omfattar sammanlagt 44 olika former av stöd. Gruppundantagsförordningen äger tillämpning om en stödåtgärd uppfyller de allmänna kriterier som fastställs i förordningen och de särskilda kriterier som uppställts för var och en av stödformerna. Kriterierna handlar om t.ex. stödets genomsynlighet, stimulansseffekt och maximibelopp.

På basis av gruppundantagsförordningen kan man inte stöda företag i svårigheter och inte bevilja exempelvis exportstöd eller stöd som gynnar inhemska produkter till nackdel för importerade varor.

Den allmänna gruppundantagsförordningen tillämpas på följande former av stöd:

- regionalstöd
- investerings- eller driftstöd till små och medelstora företag samt stöd till finansiering för små och medelstora företag
- stöd till miljöskydd
- stöd till forskning, utveckling och innovation
- utbildningsstöd
- stöd för rekrytering och anställning av arbetstagare med sämre förutsättningar och med funktionshinder
- stöd för att avhjälpa skador som orsakats av vissa naturkatastrofer
- socialt stöd för transport för personer bosatta i avlägsna områden
- stöd till bredbandsinfrastruktur
- stöd till kultur och bevarande av kulturarvet
- stöd till idrottsinfrastruktur och multifunktionell rekreationsinfrastruktur
- stöd till lokal infrastruktur

Kommissionen kontrollerar i efterhand att kriterierna enligt gruppundantagsförordningen uppfyllts. Ett sammandrag av de stöd som omfattas av förordningen ska lämnas till kommissionen via arbets- och näringsministeriet inom 20 dagar från det att stödåtgärden trädde i kraft. Kommissionen publicerar ett sammandrag av de stödordningar och enskilda stöd som baserar sig på förordningen på sin webbplats. Medlemsstaterna ska dessutom göra en efterhandsutvärdering av omfattande stödordningars (volym över 150 miljoner euro) effektivitet.

Stöd av mindre betydelse, dvs. de minimis-stöd, omfattas inte av anmälningsförfarandet

Stöd av mindre betydelse, s.k. de minimis-stöd, behöver inte anmälas till kommissionen. Ett företag kan beviljas sammanlagt högst 200 000 euro i de minimis-stöd under tre skatteår i följd. Stödet till företag som tillhandahåller tjänster för transport av varor som vägtransport har begränsats till högst 100 000 euro, och stöd får inte beviljas för täckande av kostnaderna för anskaffning av fordon. I stödets maximibelopp beaktas all finansiering som myndigheterna beviljat i form av de minimis-stöd.

Som de minimis-stöd kan inte beviljas exportstöd eller stöd som är avhängigt av att inhemska produkter gynnas till nackdel för importe-

rade. Ett företag i svårigheter kan beviljas de minimis-stöd som understöd, men om stödet beviljas i form av lån eller garanti, ska stödmyndigheten försäkra sig om att stödmottagaren inte befinner sig i svårigheter på det sätt som avses i förordningen. Primärproduktionen av jordbruksprodukter samt fiske och vattenbruk omfattas av egna de minimis-regler som har lägre de minimis-gränser.

Stödmyndigheten ska underrätta företaget skriftligen om att det stöd som beviljats är de minimis-stöd, och hänvisa till kommissionens de minimis-förordning. Företaget å sin sida ska underrätta stödmyndigheten skriftligen om alla de minimis-stöd som företaget fått av olika myndigheter under de två föregående skatteåren och det innevarande skatteåret. De handlingar som hänför sig till beviljande av stöd ska bevaras i tio år från stödbeslutet med tanke på eventuell efterkontroll.

EU:s finansiering och regler för statligt stöd

- Om ett företags projekt utöver den nationella finansieringen också får medel från EU:s strukturfonder (Europeiska regionala utvecklingsfonden ERUF och Europeiska socialfonden ESF), ska den totala finansieringen vara förenlig med EU:s regler om statligt stöd. Den allmänna gruppundantagsförordningen om statligt stöd omfattar också finansieringen från strukturfonderna. När de minimis-stöd beviljas beaktas också andelen EU-finansiering i det maximibelopp av stöd som beviljas ett företag under tre skatteår i följd.
- Utöver strukturfondsmedel kan reglerna om statligt stöd också tillämpas på annan EU-finansiering, om de nationella stödmyndigheterna beslutar om användning av medlen, t.ex. valet av stödmottagare. Sådan EU-finansiering som inte direkt eller indirekt faller inom en medlemsstats behörighet och som beviljas centraliserat på basis av kommissionens eller någon annan EU-institutions beslut omfattas däremot inte av tillämpningsområdet för EU:s regler om statligt stöd (t.ex. innovationsprogrammet Horisont 2020 och smf-företagens COSME-program).

Syftet med kontrollen av statligt stöd är att garantera lika verksamhetsbetingelser för företag i olika EU-medlemsstater och att minimera medlemsstaternas ömsesidiga konkurrens med statligt stöd. Tyngdpunkten i kontrollen ligger på sådant stöd som har den mest snedvridande effekten på funktionen av och konkurrensen på den inre marknaden.

3 Företagens rättsskydd

Trots att den myndighet som beviljar stöd är skyldig att följa EU:s regler om statligt stöd, ska också ett företag som får offentligt stöd försäkra sig om att stödet är förenligt med reglerna om statligt stöd. Om det statliga stödet inte omfattas av gruppundantagsförordningen eller är stöd av mindre betydelse, kan stödet användas först efter det att kommissionen har godkänt stödet på basis av förfarandet för förhandsanmälan. Stöd som beviljas utan kommissionens godkännande är olagligt, och stödet kan återkrävas med ränta från de företag som fått stöd. Olagligt stöd kan också överföras till en ny ägare till följd av ett företagsförvärv.

Konkurrenterna till ett företag som fått stöd kan lämna in klagomål över eventuellt olagligt stöd till Europeiska kommissionen. Konkurrenterna kan också föra saken till en nationell domstol. De nationella domstolarna har inte behörighet att bedöma stödets förenlighet med den inre marknaden, men domstolarna ska säkerställa att anmälningsförfarandet för stöden varit korrekt. Om anmälningsförfarandet har försummats, ska kommissionen eller den nationella domstolen i regel bestämma att det olagliga stödet återkrävs med ränta. Om kommissionen i efterhand godkänner ett olagligt beviljat stöd, är stödmottagaren skyldig att betala ränta för den tid regelstridigheten har varat.

4 Arbets- och näringsministeriets roll i statsstödsärenden

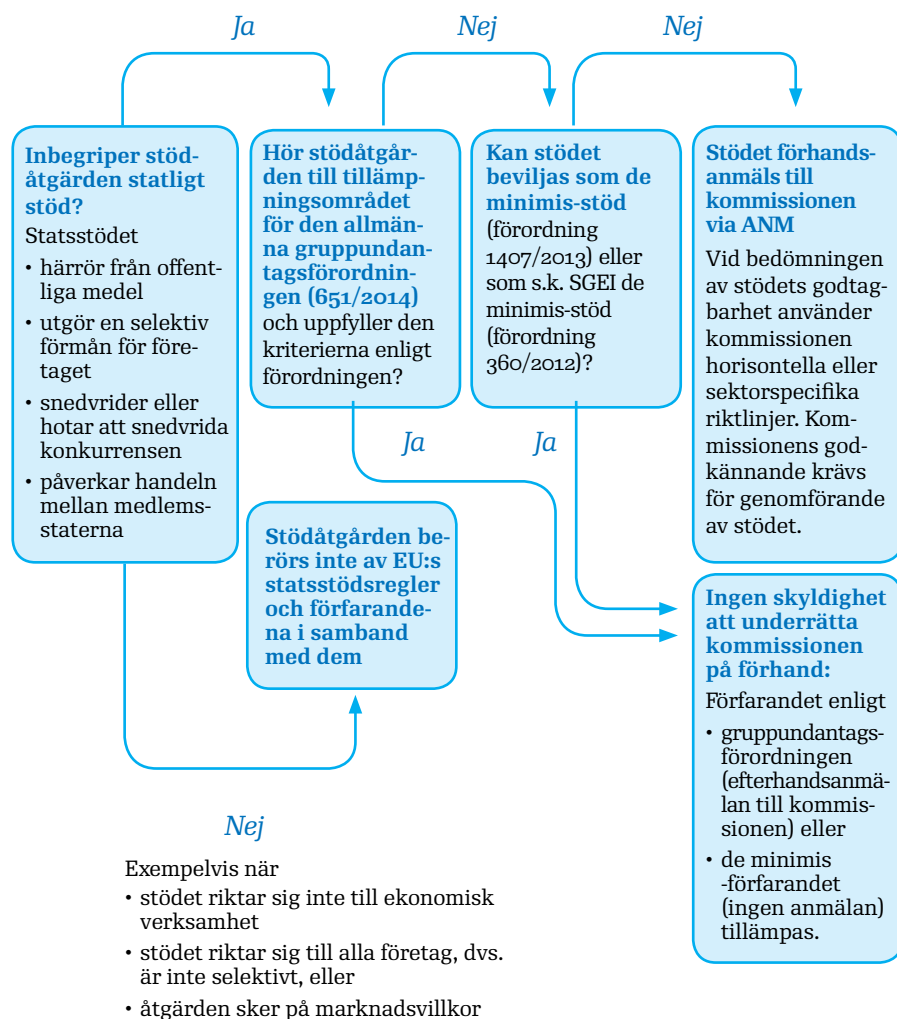
Arbets- och näringsministeriet förvaltar och samordnar de uppgifter i Finland som hänför sig till EU:s regler om statligt stöd på basis av den nationella lagstiftningen. Ministeriet deltar även i utvecklingen av reglerna om statligt stöd vid EU-institutionerna. De statsstödsärenden som hänför sig till jord- och skogsbruket samt fiskerinäringen förvaltas dock av jord- och skogsbruksministeriet.

Arbets- och näringsministeriet ger myndigheterna råd i frågor som rör tolkningen av reglerna om statligt stöd och anmälningarna om statligt stöd till kommissionen. En myndighet som förbereder en stödordning eller ett enskilt stöd bör således vid behov kontakta arbets- och näringsministeriet i ett så tidigt skede som möjligt, särskilt om det är fråga om förhandsanmälan om stöd till kommissionen eller efterhandsanmälan enligt gruppundantagsförordningen. Arbets- och näringsministeriet ger råd om anmälningsförfarandet och fungerar som kontaktpunkt mellan stödmyndigheten och kommissionen. Anmälningarna till kommissionen skickas elektroniskt via arbets- och näringsministeriet. Stödmyndigheten är dock i sista hand själv ansvarig för att åtgärdens karaktär av statligt stöd och godtagbarhet bedöms.

Om stödordningen omfattas av tillämpningsområdet för lagen om allmänna villkor för företagsstöd (786/1997) och statsrådets förordning om företagsstödsdelegationen (138/2012), ska stödmyndigheten dessutom iakta de nämnda författningarnas krav angående behandlingen av ärendet i företagsstödsdelegationen som arbets- och näringsministeriet är ordförande för.

I samband med de klagomål över statligt stöd som lämnas till kommissionen sköter ministeriet kontakterna mellan kommissionen och den myndighet som beviljat stödet. Ministeriet samordnar också årsrapporterna om statligt stöd till kommissionen och kommissionens efterhandskontroll av stöden.

**EU-förfarandena för statligt stöd i ett nötskal:
behöver kommissionen underrättas om stödåtgärden?**

Ytterligare information om EU:s regler om statligt stöd

Arbets- och näringsministeriet Avdelningen för arbetslivs- och marknadsfrågor Konkurrenspolitik

Webbplats: www.tem.fi/statsstod
E-post: euvaltontuet@tem.fi
Arbets- och näringsministeriets
telefonnummer (vx): 029 516 001

Europeiska kommissionen Generaldirektoratet för konkurrens

Webbplats: http://ec.europa.eu/competition/state_aid/overview

Kontaktuppgifter

Arbets- och näringsministeriet
Avdelningen för arbetsliv- och marknadsfrågor
PB 32, 00023 Statsrådet
Telefonväxel: 029 516 001
www.tem.fi

Layout och ombyggnad: ANM
December 2014

